

Kunnallinen näkökulma

Saamelaisten osallistumisoikeuksien lisääminen valtion maa- ja vesialueiden hoitoa ja käyttöä suunniteltaessa

MMM SAAMELAISTYÖRYHMÄ

28.11.2013

KUNNANJOHTAJA MIKKO KÄRNÄ

Mitä valtio haluaa saavuttaa?

- Mitä osallistumisoikeuksia halutaan lisätä ja millä tasolla?
- Mitkä ovat ne lainsäädännölliset ongelmat, jotka nykyisellään estävät tai haittaavat saamelaiskulttuurin harjoittamista?
- Milloin laaditaan kattava riippumaton olosuhdeselvitys saamelaisten ja saamelaisalueen olosuhteista? Täysin välttämätön ennen uusien lainsäädäntöhankkeiden käynnistämistä tai ILOC-169:n tai pohjoismaisen saamelaissopimuksen ratifiointia.

Saamelaiskäräjien legitimitetistä

- Saamelaisuuden määrittely ongelmallinen nyt ja ongelmallinen uudessa mietinnössä
- Saamelaiskäräjien ei voida sanoa edustavan legitimiasti kokonaisuudessaan sitä väestöä, joka asuu alueella identifioiden itsensä alkuperäiskansaksi*
- Saamelaiskäräjälakityöryhmän mietintö parhaillaan lausunnolla
- Valtiolle harkittavaksi kahden erillisen alkuperäiskansan tunnustaminen?
- Saamelaisalueen maantieteellinen ulottuvuus?

*) mm. FT M.Enbuske, YTT T. Joona, KT E.Sarivaara, OTL J.Joona

Kansainvälinen biodiversiteettisopimus

- Sopimuksen artiklasta 8(j) johdetut Akwé:Kon – ohjeet, joita MH soveltaa saamelaisalueella
- Artiklan soveltamisala alkukielellä : ”indigenous and local communities” suomennettu muotoon ”alkuperäiskansat ja paikalliset yhteisöt”.
- Virhe? Tulisiko olla ”alkuperäiset ja paikalliset yhteisöt”.
- YM ja MH katsovat ohjeiden koskettavan vain saamelaisia, eikä ole laadittu selvitystä siitä, mitä ovat ne paikalliset yhteisöt, joiden perinteisen tiedon suojaamiseksi artikla 8(j) on laadittu

Akwé:Kon menettelystä

- Menettelyä kehitettävä
- Käyttöönotto valtakunnanlaajuisesti?
- Alkuperäisten ja paikallisten yhteisöjen tunnistaminen vrt. naapurimaa Ruotsi, jossa tunnistettu tällaisiksi ryhmiksi mm. Tornionjokilaaksolaiset sekä ihmiset, jotka ovat eläneet satoja vuosia rinnakkain saamelaisten kanssa harjoittaen perinteisiä elinkeinoja
- Keneltä on pois mikäli menettelyä laajennetaan?

Osallistumisoikeuksien lisäämisestä

- Saamelaiskäräjälakityöryhmän mietinnössä neuvottelovelvoite muuntuu yhteistoimintavelvoitteeksi
- Viranomaisten velvollisuus neuvotella saamelaiskäräjien kanssa yhteisymmärrykseen pyrkien
- Akwé:Kon menettely käytössä Saamelaisalueella
- Osallistuminen mahdollista saamelaisille myös niin kuntien, paliskuntien kuin yhdistysten kautta
- Mitä osallistumisoikeuksia näiden lisäksi tarvitaan vai onko kyse käytänteiden tarkentamisesta?

Saamelaisten oikeudet

- Saamelaiskäräjillä saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskeva itsehallinto
- Kielelliset ja kulttuuriset oikeudet nauttivat perustuslain suojaa
- Saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluvat elinkeinot ja niiden suhde maa- ja vesialueiden käyttöön
- Palautuu kysymykseen: kuka on alkuperäiskansaa, keiden kaikkien oikeuksia tulee suojata?
Legitimiteetti – edustavuus.

MH:n uusi toimielin?

- Uuden toimielimen perustaminen MH:n organisaatioon julkisten hallintotehtävien yhteyteen
- Toimielin, jossa edustettuina saamelaiskäräjien, paliskuntien, valtion, kuntien ja BDS:n mukaisten paikallisten yhteisöjen edustajat?
- Erityisperusteisten nautintojen haltijat?
- Millainen työmäärä tällaisella toimielimellä on ja millaiseksi sen tehtäväkenttä muodostuu?
- Tulisiko hyväksyä alueen HKS:t ja luonnonvarasuunnitelmat?
- Lausuntojen antaminen viranomaisille?

MH:n uusi toimielin?

- Maanvuokraukseen ym. liittyvät kysymykset kyettävä edelleen ratkaisemaan paikallisesti
- Toimielimen valta mm. metsästys- ja kalastuslupa-asioihin?
- Toimielimen kokoonpano => ei yliedustuksia
- Pyrittävä laajaan paikallisuuteen ja BDS:n mukaisten alkuperäisten ja paikallisten yhteisöjen perinteisen tiedon suojaan.
- Kunnallisen maankäytön suunnittelun suoja
- Rahoituksen turvaaminen – hyötyjen tasapuolinen jako alueelle?

MH:n uusi toimielin

- Olisi loogista, että saamelaisalueen olosuhdeselvitys laaditaan ja biodiversiteettisopimuksen tulkintaa koskevat epäselvyydet selvitetään ennen kaavailuja uuden toimielimen perustamisesta.
- Legitimiteettikysymykset kriittisiä
- Paljon selvitystyötä tekemättä

Kiitos!

Mikko Kärnä
Kunnanjohtaja
Enontekiön kunta
P. 040 143 89 41